

LOKALNE FORMY ARCHITEKTONICZNE

Frydman

Gmina: **Łapsze Niżne**

Mezoregion: Kotlina Orawsko-Nowotarska

Typ krajobrazu: Wiejskie

Podtyp krajobrazu: Z przewagą wstęgowo ułożonych zespołów niewielkich pól ornych, łąk i pastwisk

Typ i podtyp krajobrazu: 06b

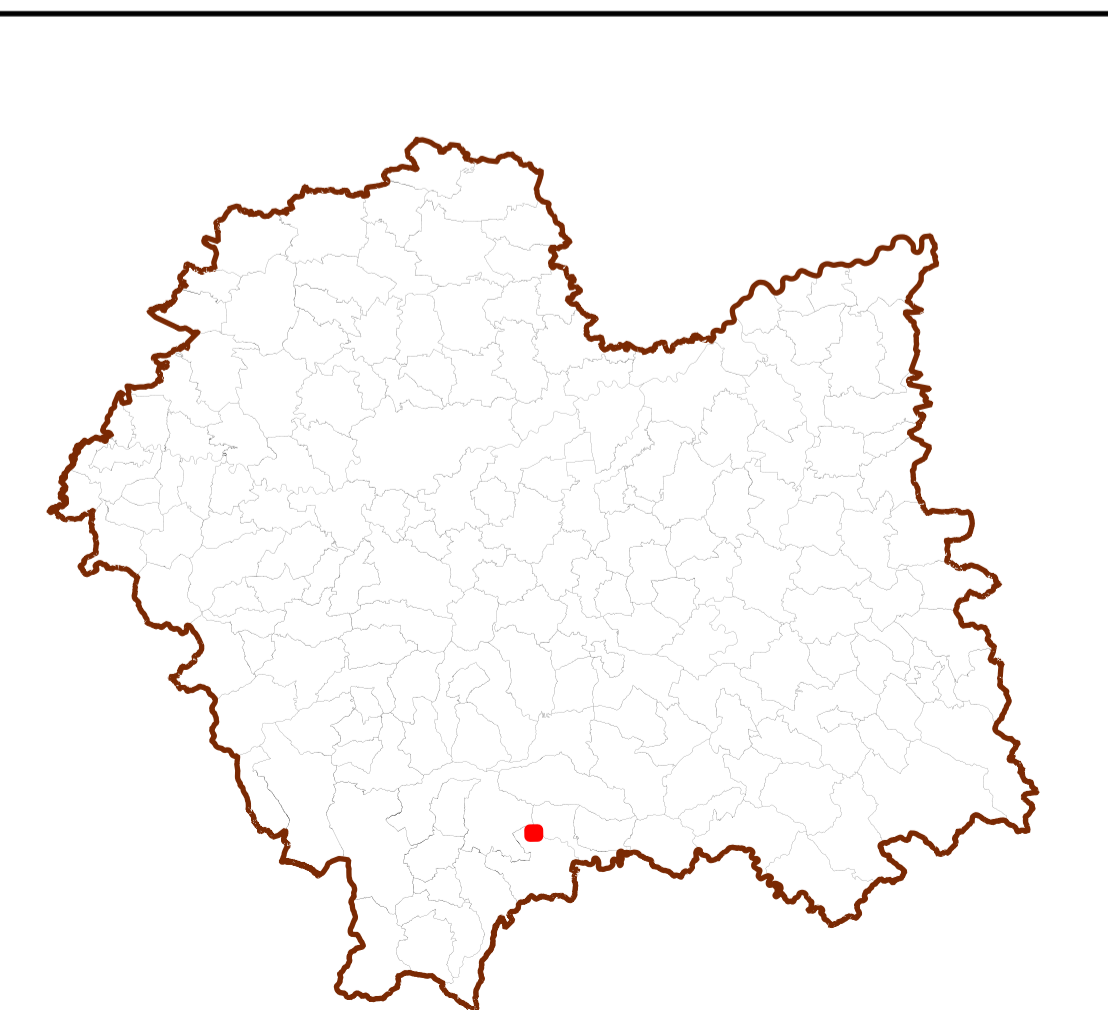
Rodzaj zabudowy: Zagrodowa zwarta

Kategoria zabudowy:

Mieszkalno-gospodarcza

Zabudowa objęta ochroną konserwatorską:

- sakralna
- mieszkalna/mieszkalno-usługowa
- inna
- Granica LFA

NAZWA LFA		FRYDMAN	
LOKALIZACJA		<ul style="list-style-type: none"> – Wieś Frydman położona jest w regionie geograficznym Kotliny Orawsko-Nowotarskiej. Historycznie i etnograficznie należy do Spisza. – Znajduje się w granicach Południowo-Małopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. – Jest jedną ze spiskich wsi o średniowiecznej lokacji (1308 r.), związanej z kolonizacją na prawie niemieckim. – Około 50 tradycyjnych obiektów mieszkalnych z terenu wsi wpisanych jest do gminnej ewidencji zabytków 	
KATEGORIA	Funkcja	Mieszkalno-gospodarcza	
	Rodzaj	Zwarta zabudowa wiejska (zagrodowa)	
	Spójność obszarowa	Historyczny układ przestrzenny wsi z zachowaną tradycyjną zabudową mieszkalną i gospodarczą	
CECHA CHARAKTERYSTYCZNA (zał. nr 8 ust 3 pkt 1 - 7)		PARAMETRY	
układ zabudowy, w tym linia zabudowy		<ul style="list-style-type: none"> – Frydman (podobnie jak sąsiednie miejscowości powstałe w tym czasie: Krempachy, Nowa Biała) jest wsią o niwowym układzie gruntów, z układem przestrzennym ulicówki placowej z wrzecionowatym placem po-środku. Osią układu są ulice, otaczające plac z kościołem. Przy nich skupiona jest pasmowo-koncentrycznie zabudowa – Zabudowa wiejska Frydmana pochodzi z końca XIX i w większości z XX stulecia. W 1957 roku znaczna ilość domów (23) uległa zniszczeniu w pożarze – Działki siedliskowe posiadają kształt wąskich prostokątów, o długości od 80 do 100 m i szerokości ok. 15 m. – Budynki mieszkalne usytuowane przy ciągach ulic zachowują wyraźne rozgraniczenie od zabudowy gospodarczej usytuowanej w głębi siedliska. Są w zdecydowanej większości usytuowane kalenicowo względem ulic, a budynki gospodarcze (obory, szopy) w nieznacznym oddaleniu od nich, z układem kalenic prostopadłym do kalenicy domu. Działki zamykają budynki stodół skupione w jednej linii i stojące kalenicowo do domu, często oddzielone strefą ogrodów i sadów. Tworzą wyraźną linię zabudowy gospodarczej wzdłuż dawnej ulicy stodołnej (zastodołnej) – Zabudowa mieszkalna w większości jest murowana, zachowanych jest kilka budynków drewnianych z końca XIX wieku, noszących charakterystyczne cechy budownictwa spiskiego. 	
forma budynków, w tym:	gabaryty obiektów:	wysokość zabudowy	<p>Wysokość tradycyjnych budynków mieszkalnych: ok. 7 – 8 m</p> <ul style="list-style-type: none"> – Budynki mieszkalne drewniane wykonane są w tradycyjnej konstrukcji zrębowej, – Charakterystyczne jest występowanie bliźniaczych domów mieszkalnych, nakrywanych wspólnym dachem. Równolegle występowały także domy murowane, tzw. „murowanice” wznoszone już na przełomie XIX i XX wieku z racji licznych pożarów i szkód gospodarczych. Budowano je przede wszystkim we wsiach o zwartej zabudowie. – Rozplanowanie wnętrza jest z reguły dwutraktowe. Szerokość budynku wynosi od 8 do 10 m, głębokość od 6 do 8 m. – Budynki drewniane nakryte wysokimi dachami dwuspadowymi, z wydatnymi okapami nad ścianami szczytowymi. Szczyty szalowane deskami.
		proporcja i kształt bryły	

		<ul style="list-style-type: none"> – Budynki murowane (wznoszone już na przełomie XIX i XX wieku z racji licznych pożarów i szkód gospodarczych) zachowywały zbliżone wymiary i nakryte są podobnymi dachami dwuspadowymi, z daszkami okapowymi. W poddaszu - często pomieszczenia użytkowe, doświetlone i wentylowane oknami; spotykane również – W szczycie dachu spotykane okna lub niewielkie drewniane balkony na drewnianych wspornikach.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wysokość górnej krawędzi elewacji frontowej, jej gzymsu lub attyki 	<ul style="list-style-type: none"> – Dla domów drewnianych ok. 3m – Dla murowanych, parterowych 3,5 do 5 m, – Dla współczesnych murowanych od 7 -10 m
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ proporcja pomiędzy wysokością górnej krawędzi elewacji frontowej, jej gzymsu lub attyki a wysokością dachu 	Dla budynków drewnianych i parterowych murowanych ok. 1: 1,5
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ geometria dachu (kąt nachylenia i układ połaci dachowych) 	40° - 50°
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poziom posadowienia parteru 	± 0,3 – 0,6 m
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wielkość i proporcja otworów okiennych i drzwiowych oraz podcieni 	<ul style="list-style-type: none"> – Otwory okienne w elewacjach starszych drewnianych domów lokowane były w ścianach szczytowych, zwykle stanowiły je dwie pary zbliżonych okien średniej wielkości w stosunku do powierzchni elewacji. – Otwory drzwiowe sytuowane w elewacjach wzdłużnych posiadały rozmiary zbliżone do standardowych, współczesnych.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ procent przeszklenia elewacji 	8 – 12 %
charakterystyczne elementy konstrukcyjne i zdobnicze		<ul style="list-style-type: none"> – Charakterystycznym elementem domów spiskich był dach dwuspadowy, często półszczytowy lub o wydatnym daszku okapowym nad ścianami szczytowymi. Dach był konstrukcji krokwiowo-jętkowej, kryty gontem, ze szczytami lub półszczytami szalowanymi deskami. – W budynkach murowanych często stosowana dekoracja z desek wiatrownic, docinana ozdobnie i podkreślająca linię szczytu. Stosowano również nadwieszane w górnej partii szczytu dodatkowe szalunki również ozdobnie docinane dołem. W wielu domach w płaszczyźnie szczytu - okienka doświetlające poddasze, zwykle mniejsze od tych w przyziemiu. Elementem dekoracyjnym szczytu były występujące powszechnie drewniane balkony na wspornikach z ażurowymi deskowymi balustradami. – Od pocz. XX wieku zaczęto stosować na elewacjach szalunki deskowe, rozdzielane profilowanymi ozdobnie docinanymi listwami. Stosowano zróżnicowane układy desek, lakierowane olejnymi farbami w kolorach jasno i ciemno brązowych.
stosowane materiały wykończeniowe		Gont, drewno
charakterystyczne cechy elewacji budynków, w tym:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kolorystyka 	<ul style="list-style-type: none"> – Naturalny kolor starego drewna, biały kolor zamszei i końcówek belek, białe i jasnobłękitne elewacje , jasno i ciemnobrązowe elewacje szalunków. Kolorystycznie opracowywane były obramienia otworów okiennych i drzwiowych, głównie w kolorze białym i brązowym. – Na domach współczesnych, piętrowych tynki o jasnych, pastelowych kolorach.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy stolarki okiennej i drzwiowej: kolorystyka, podział kwater okiennych i 	<ul style="list-style-type: none"> – Stolarka okienna występująca w starszych domach drewniana, trójskrzydłowa z uchylnym poprzecznie skrzydłem luzu. Okna skrzynkowe, z podziałami szprosowymi, obwiedzione listwowymi opaskami, często ze stylizowanymi szczycikami w

	drzwiowych, stosowane materiały	partii nadproża i drewnianymi podokiennikami. – Drzwi w obramieniach belkowych oraz w futrynach skrzynkowych, jednoskrzydłowe deskowo-spągowe i płycinowe o detalu stolarskim. Otwory drzwiowe często z przeszklonymi drobno-kwaterowymi nadświetlami.
charakterystyczne cechy dachów budynków, w tym:	▪ kolorystyka	Dachy w kolorach szarych, czerwono ceglanych, bordowych i brązowych
	▪ stosowane materiały	Gont, blacha, eternit, dachówka cementowa i ceramiczna, blacha
charakterystyczne cechy obiektów małej architektury i ogrodzeń, w tym:	▪ gabaryty	-
	▪ detal architektoniczny	Ogrodzenia wykonane w różnych technikach i z różnych materiałów. Płoty rozdzielające posesję drewniane, z siatki metalowej i paneli metalowych.
	▪ stosowane materiały	Drewno, metal, beton

